e.conomia
HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

V oblouku světla

Houslová legenda Anne-Sophie Mutter a íránská skladatelka Golfam Khayam proměňují starý perský příběh v hudební poselství o naději a míru.

strana 6

Má vlast z Koreje

Soulská filharmonie pod taktovkou Jaapa van Zwedena zahájí Pražské jaro jako první mimoevropský orchestr v historii.

strana 3

Vesmírná kompozice

Beethovenova hudba mi dodává sílu, říká klavírní virtuos Igor Levit.

strana 4 a 5

PRAŽSKÉ JARO 2027

Anne-Sophie Mutter - foto: Andreas Ortner

Pražské jaro 2027 na vlně hudby Ludwiga van Beethovena

Vážení čtenáři, držíte v rukou přílohu Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro 2027, která nabízí jednu z prvních hlubších sond do programu 82. ročníku. Od 12. května do 2. června s námi budete moci prožít jak v koncertních sálech, tak pod širým nebem tři skvělé týdny plné hudby. Nabídneme přes 40 koncertů a k tomu desítky workshopů, masterclassů a doprovodných programů. Na festival zavítá přes 90 špičkových umělců a souborů z 23 zemí světa.

Jedním z důležitých milníků Pražského jara 2027 bude historicky první zahájení festivalu mimoevropským orchestrem. Více než ambiciózně oslavíme kulaté výročí velikána světové hudby Ludwiga van Beethovena. Festival bude mít poprvé svůj rezidenční orchestr – Bamberské symfoniky – a představí dvě nové koncertní řady: Jazz Pražského jara a Jaro u vody. Role rezidenčního umělce festivalu se ujme jedna z největších světových osobností klasické hudby, klavírista Igor Levit. A po mnoha letech se na festival vrátí umělci jako Anne-Sophie Mutter nebo Joshua Bell. Nabídneme ovšem také okolo 20 českých a 40 festivalových debutů, mezi jinými kontratenoristy Jakuba Józefa Orlińského, a několik světových a českých premiér, například od Johna Adamse či íránské skladatelky Golfam Khayam.

Tři týdny nabité hudbou nám dají opět pocítit, proč je Pražské jaro nejen nejvýznamnějším hudebním svátkem v České republice, ale i jedním z nejvýraznějších hudebních festivalů v Evropě. K tomu, aby si toto postavení udrželo, zásadní měrou přispívají jeho partneři a mecenáši, kterým bych rád z tohoto místa poděkoval – zejména Ministerstvu kultury České republiky, hlavnímu městu Praze, generálnímu partnerovi festivalu Skupině ČEZ, partnerům festivalu společnostem innogy Česká republika a FNC Technology a mecenášům sdruženým ve Filantropickém klubu Pražského jara. Zároveň připojuji velké poděkování našim hlavním mediálním partnerům – společnosti Economia, České televizi a Českému rozhlasu.

Pražské jaro není jen přehlídkou virtuozity, ale především živým místem pro setkávání. Přál bych si, aby se i pro vás stalo prostorem ke zklidnění, vytržení z každodennosti a sdílení času a společných zážitků s přáteli.

Příjemné čtení vám přeje a na viděnou na Pražském jaru 2027 se těší

Robert Hanč
ředitel Pražského jara

Beethovenovské projekty Pražského jara od A do Z a k tomu ještě něco navíc

Bamberští symfonikové, *rezidenční orchestr Pražského jara 2027, uvedou pod taktovkou svého šéfdirigenta* **Jakuba Hrůši** *všech devět symfonií Ludwiga van Beethovena.*
Foto: Marian Lenhard

Iva Nevoralová
autori@hn.cz

Zdálo se mi nemožné opustit tento svět, dokud nevytvořím vše, co v sobě cítím," napsal Ludwig van Beethoven v roce 1802 ve své Heiligenstadtské závěti… a pustil se do práce. Bylo mu dvaatřicet a z klavírního virtuosa, který brilantností své hry přiváděl vídeňskou šlechtu do extáze a zároveň pobuřoval svou přímočarostí a vysokým sebevědomím, se pomalu stával – vinou zhoršujícího se sluchu – mrzoutem a samotářem, který se uzavíral sám do sebe. Postupná izolace od okolních vlivů však dala v jeho hlavě paradoxně průchod novým, revolučním myšlenkám, kterými nekompromisně nasměroval hudbu k romantickému 19. století. Když v roce 1827 zemřel, přišlo se s ním rozloučit odhadem třicet tisíc Vídeňanů. A dokonce i jeho snacha, se kterou se pět let soudil o svěření synovce Karla do péče, si ustřihla na památku pramen Beethovenových vlasů.

Uběhlo 200 let a jeho hudba je stále stejně populární. Když v roce 2025 vyhlásil BBC Music Magazine anketu o nejlepších symfoniích všech dob, objevilo se mezi 27 vybranými hned pět Beethovenových. *Třetí* a *Devátá* dokonce obsadily první dvě příčky v žebříčku.

Zvláštní atmosféru jeho symfonií si oblíbil také film. Stačí vzpomenout projev krále Jiřího alias Colina Firtha, podkreslený pomalou větou ze *Sedmé*, v oscarovém snímku *Králova řeč* nebo apokalyptické vize režiséra Stanleyho Kubricka za zvuků *Deváté* v psychologickém thrilleru *Mechanický pomeranč*, případně fotbalový zápas s *Ódou na radost* ve *Společnosti mrtvých básníků*.

Pražské jaro 2027 nabídne jedinečnou možnost vyslechnout si všech devět Beethovenových symfonií v prvotřídním podání dirigenta Jakuba Hrůši a Bamberských symfoniků, letošního držitele prestižní Ceny Gramophone v kategorii „Orchestr roku". První tři večery se uskuteční 17., 18. a 19. května a slavná *Devátá* s *Ódou na radost* zazní 25. května.

#Meet Beethoven Live

Beethoven pro mladé

Beethovenovské výročí se dotkne i projektu SpringTEEN Pražského jara určeného rodinám s dětmi, který se uskuteční opět ve spolupráci s Národní galerií Praha. V neděli 30. května bude malým i velkým návštěvníkům Anežského kláštera šlapat Beethovenův génius doslova na paty.

Inspirace skladbami velkého mistra se propíšou do bezmála dvou desítek workshopů a koncertů. Bude se tančit, zpívat, bubnovat, malovat za „měsíčního svitu", chybět nebude kreativní práce s moderními technologiemi a umělou inteligencí. Návštěvníci si budou moci nově vyzkoušet i vnímání hudby nikoliv ušima, ale celým tělem prostřednictvím vibrací, zatímco tisícileté klášterní zdi a přilehlé zahrady Anežského kláštera rozezvučí „osudové ta-ta-ta-tá" hrané na rouru od vysavače. V populárním živém karaoke si děti vezme pod křídla oblíbený Jan Cina a závěrečné Velké finále nabídne příležitost stát se prvními interprety speciální SpringTEEN verze *Ódy na radost*.

Přístup na všechny nabízené akce získáte zakoupením permanentky, která vám zároveň otevře cestu k *Beethoven passu* a k 20% slevě na vstupenku do Mozartova interaktivního muzea v Praze.

Beethovenovský vesmír Igora Levita

„Jeho skladby jsou středobodem mého života, a to nejen hudebního, ale obecně lidského. Neuplyne den, kdy bych nestrávil alespoň chvíli s jeho hudbou a v mých myšlenkách a konání není nic, co by nebylo spojeno s jeho díly." S takovou láskou a oddaností mluví o Ludwigu van Beethovenovi rezidenční umělec Pražského jara 2027 Igor Levit. Profil tohoto výjimečného klavíristy a podrobnosti o jeho umělecké rezidenci, jejímž středobodem bude zejména, ale nikoliv zcela hudba Ludwiga van Beethovena, se věnujeme dále v této příloze.

Ve výčtu beethovenovských projektů nesmí chybět ani festivalový návrat americké houslové superstar Jushuy Bella v Beethovenově mimořádně krásném *Houslovém koncertu*. Uvidíme, zda si tento držitel ceny Grammy „dopřeje" 30. května v Rudolfinu na své stradivárky stejný kousek jako houslista Franz Clement při premiéře díla v roce 1806. Tehdy mezi věty koncertu vložil vlastní skladbu, kterou hrál s houslemi obrácenými vzhůru nohama.

O den později se pak Beethovenova hudba „projde" mezi aeroplány, lokomotivami a historickými automobily v Dopravní hale Národního technického muzea. A závěr festivalu bude patřit monumentální *Misse solemnis* neboli Slavnostní mši pro čtyři pěvce, velký sbor a orchestr, kterou bude řídit Tomáš Netopil. Beethoven do partitury této skladby napsal: „Ze srdce – kéž se opět srdce dotkne."

Beethoven pass

Ke vstupence na všechny festivalové koncerty s hudbou Ludwiga van Beethovena získáte automaticky tzv. *Beethoven pass* plný inspirace, slev a zážitků spojených s Ludwigem van Beethovenem. Stejně jako on se můžete nechat hýčkat v Lázních Teplice a zažít zde také noc v Beethovenově pokoji. Otevřou se vám dveře do historických objektů a uměleckých sbírek rodu Lobkowiczů a též do bohaté nabídky jejich vín z roudnických sklepů. Chcete-li pak udělat něco pro své zdraví, můžete si online zacvičit ArtJógu v půvabných interiérech zámku Nelahozeves. A mimopražští návštěvníci festivalu mohou využít nabídek na exkluzivní ubytování v hlavním městě, a to za zvýhodněnou cenu.

Takže zbývá jen otázka: „A co na to Beethoven?"

Načtěte si stránku s informacemi o **Beethoven passu**.

Frank Kuznik
autori@hn.cz

Jaap van Zweden otevře se Soulským filharmonickým orchestrem novou éru Pražského jara

Zahajovací koncert Pražského jara 2027
Jaap van Zweden & Seoul Philharmonic Orchestra
Smetana: Má vlast
Obecní dům
12. a 13. května

Naším cílem je stát se jedním z nejlepších světových orchestrů," uvádí hrdě na svých webových stránkách **Soulský filharmonický orchestr** (SPO). Významný krok směrem k naplnění tohoto ideálu udělal v roce 2024, kdy jako nový hudební ředitel pozvedl před orchestrem taktovku uznávaný **Jaap van Zweden**. Po loňském debutu v Carnegie Hall se v květnu 2027 chystají společně zdolat další metu: SPO jako první mimoevropský orchestr v historii zahájí pod taktovkou svého šéfdirigenta 82. ročník Pražského jara. „Je to pro nás ohromná čest," říká Jaap van Zweden. „Cítíme obrovské vzrušení a zároveň hluboký pocit odpovědnosti. Jde o významný milník, a to nejen pro náš orchestr, ale také pro hudební a kulturní dialog mezi Evropou a Asií."

Ačkoliv se soulští filharmonici představí na festivalu poprvé, pojí je k Pražskému jaru – stejně jako dirigenta van Zwedena – určité vazby. SPO má za sebou mnohaletou spolupráci s jihokorejskou skladatelkou Unsuk Chin, která byla v roce 2026 rezidenční skladatelkou programové řady Prague Offspring. Jaap van Zweden dirigoval v roce 2025 ve festivalovém debutu Chicagské symfoniky v Mahlerově *Šesté*. „Byla to nezapomenutelná zkušenost a to, že se nyní na festival vracím se soulskými filharmoniky, ji činí ještě významnější," říká dirigent.

Vzorový orchestr

Podle mezinárodních měřítek je SPO stále mladým orchestrem, jeho historie se ovšem začala psát – podobně jako ta Pražského jara – již před jednaosmdesáti lety, kdy byl založen pod názvem Goryeo Symphony Orchestra. Po několikeré změně názvu a krátkém přerušení činnosti během korejské války byl v roce 1957 oficiálně etablován jako Soulský filharmonický symfonický orchestr. Pod vedením několika korejských šéfdirigentů se v roce 2010 propracoval až k uzavření dlouhodobé nahrávací smlouvy s Deutsche Grammophon a v roce 2014 se stal pod uměleckým vedením Myung-Whun Chunga prvním korejským orchestrem, který vystoupil na BBC Proms.

Ve svém rodném městě, Soulu, platí SPO za vzorový orchestr. Ruku v ruce se závazkem přinést hudbu do každodenního života zde nabízí volně přístupné koncerty v moderních architektonických dominantách města i v historických čtvrtích. Další osvětové aktivity zahrnují koncerty v okrajových čtvrtích Soulu pro sociálně znevýhodněné skupiny, speciální koncerty zaměřené na práci s hudebníky se zdravotním postižením nebo pravidelné mistrovské kurzy a workshopy pro začínající umělce. Mladé publikum se pak snaží přilákat i tím, že do svých programů zařazuje korejské populární hity.

V čem se SPO nevyrovná žádný jiný asijský orchestr, je jeho oddanost soudobé hudbě. První skladatelská rezidence Unsuk Chin odstartovala v roce 2006 koncertní řadu s názvem Ars Nova. Ta během následujících dvanácti let seznámila soulské publikum nejen se stovkami skladeb autorů jako Pierre Boulez, Olivier Messiaen nebo György Ligeti, ale vedle toho nabídla i dvacet světových premiér, několik z nich na objednávku SPO. A se soudobou hudbou vyráží soulští filharmonici také na cesty. Na jejich letošním srpnovém evropském turné s Jaapem van Zwedenem figurovaly v programu skladby Johna Adamse a Jaeila Junga.

Jung, který se stal známým díky hudbě k filmu *Parasite* a sérii *Squid Game* pro kanál Netflix, figuroval také na programu koncertu v Carnegie Hall. Média se ovšem tehdy mnohem více věnovala americkému návratu Jaapa van Zwedena poté, co v roce 2024 ukončil své působení ve funkci hudebního ředitele Newyorské filharmonie. Zweden uvedl jako důvod odchodu nucené odloučení od orchestru způsobené pandemií, někteří pozorovatelé to však přisuzovali jeho zvykům, stylu a tomu, že dokáže být na své okolí velmi náročný.

Stojí za ním mnoho kvalitně odvedené práce, a to i mimo pódium. V New Yorku dohlížel na přesun orchestru do nové koncertní síně – náročný úkol, který si vyžádal měsíce testování akustiky sálu s orchestrem až po diskuse s techniky, jak nastavit odrazové desky. Se svou ženou Aaltje založil poté, co se mu narodil syn s autismem, Nadaci Papageno, která podporuje děti s touto poruchou. Jejím středobodem se stala muzikoterapie a za 29 let fungování pomohla téměř osmi tisícům dětí.

Pochyb není ani o Zwedenově velkém hudebním talentu. V pouhých 19 letech byl jako nejmladší houslista v historii Královského orchestru Concertgebouw přijat na místo koncertního mistra tohoto slavného tělesa. Po šéfdirigentském angažmá u několika evropských orchestrů strávil deset let v čele Dallaského symfonického orchestru, jehož úroveň výrazně pozdvihl. Stejně zázračně pracoval dvanáct let s Hongkongskými filharmoniky, kteří se pod jeho vedením stali v roce 2019 „Orchestrem roku" časopisu Gramophone. A sotva opustil New York, prakticky hned byl „draftován" Orchestre Philharmonique de Radio France jako nový hudební ředitel od sezony 2026/2027. Vedle těchto stálých angažmá také nadále zůstává celosvětově žádaným hostujícím dirigentem.

Lídr a vizionář

Soulský filharmonický orchestr oslovil Jaapa van Zwedena s nadějí, že jej posune na další úroveň, což byl cíl, který hudebníci přijali s nadšením. „Myslím, že náš orchestr je vůči dirigentům velmi přizpůsobivý a vnímavý, ale cítili jsme, že potřebujeme zapracovat na svém vlastním zvuku, který by nás odlišil od ostatních," říká první klarinetista Sangwoo Lim. „Proto jsou pro nás zvukové představy, o které maestro Zweden usiluje, tak důležité. Jeho až úzkostlivá péče o detail a výzvy, které před nás staví, jsou přesně to, co potřebujeme."

Jaké že jsou van Zwedenovy vize? „Když jsem se stal hudebním ředitelem SPO, řekl jsem, že chci, aby se stal z tohoto orchestru chameleon schopný vystihnout odlišnou barvu a charakter každé jedné skladby. V Soulu jsem našel neuvěřitelně talentované hudebníky, hluboce oddané hudbě, ochotné pracovat na nejjemnějších detailech," říká. „Během posledních tří let jsme se skrze široké spektrum projektů stali orchestrem, který má mnohem bohatší barevnou škálu. Zvláště naše práce na operních projektech vnesla do zvuku orchestru hloubku a silnější smysl pro drama a vyprávění příběhů."

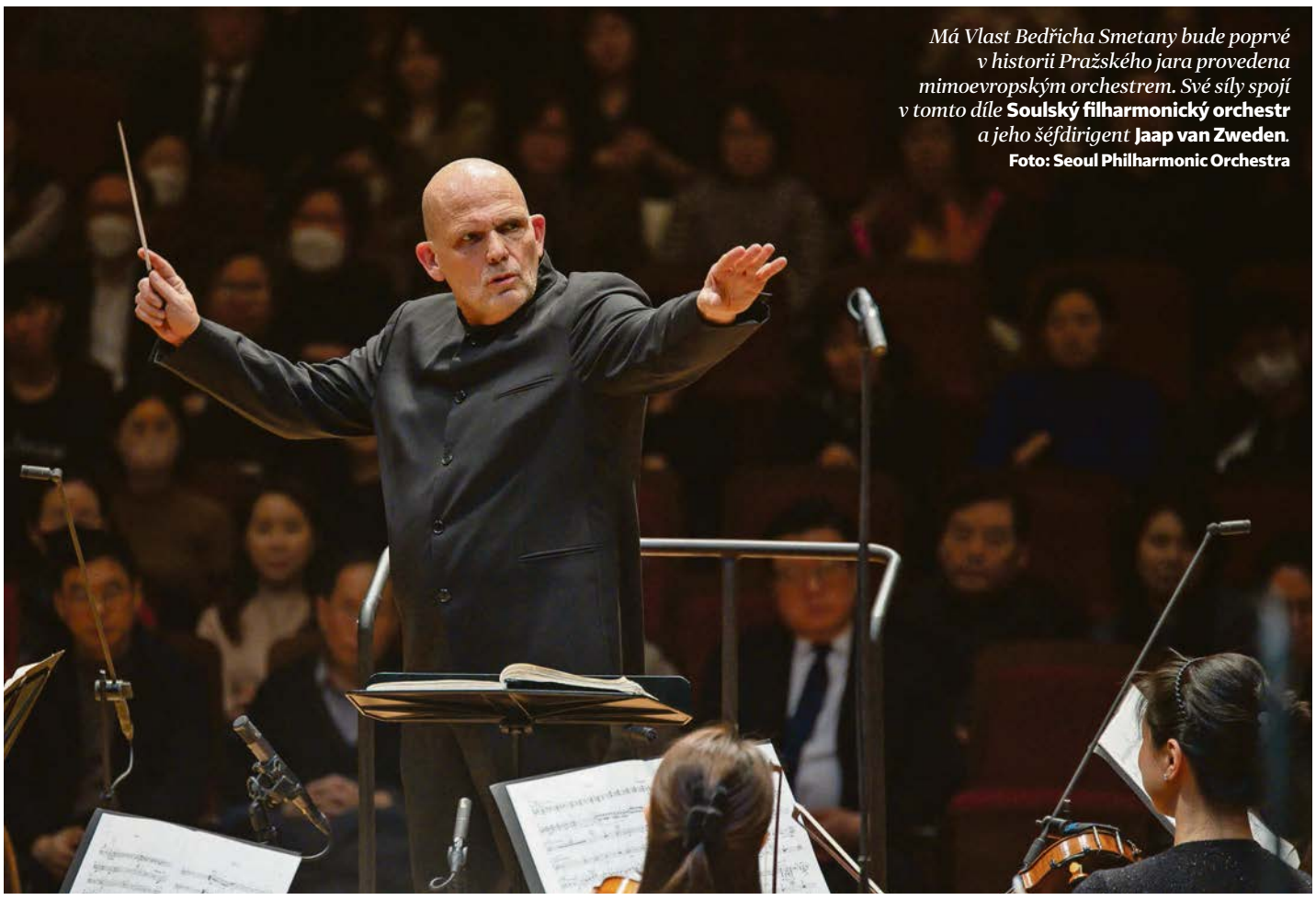
V diskusi o přístupu k hráčům jde van Zweden rovnou k věci. „Náš vztah se díky společné práci prohloubil. Lépe si rozumíme a naše vzájemná důvěra vede při vystoupeních k větší umělecké svobodě. Mým cílem je na tento pokrok dále navazovat, abychom mohli i v budoucnu přistupovat ke každému dílu sebevědomě, s tvůrčí flexibilitou a hlubokým porozuměním stylu."

Van Zwedenův náročný styl se nezměnil, jen hudebníci jsou na něj lépe připraveni. „Jeho hudební cítění a nápady jsou velmi odlišné od těch, které jsme zažili s našimi předešlými šéfdirigenty, takže určitě chvilku trvalo, než jsme si na sebe zvykli," říká zástupce koncertního mistra, houslista Wayne Lin. „Myslím, že už ale velice dobře rozumíme tomu, co od nás očekává. Je to člověk, který má naprosto jasnou představu o tom, co chce, a tak když se orchestru občas nedaří vyjít mu vstříc, není to úplně dobré. Nicméně myslím si, že celkově nám to spolu ‚šlape' velice dobře!"

Debut na Pražském jaru

V souvislosti s koncertem na Pražském jaru Lin říká: „Jsme opravdu nesmírně poctěni, že můžeme být součástí skvělého festivalu, jakým je Pražské jaro. A můžete se naprosto spolehnout, že my hudebníci i maestro do toho dáme úplně všechno, ostatně jako vždycky."

Co se týče interpretace, má Jaap van Zweden jasnou vizi. „Východiskem pro *Mou vlast* musí být hluboký respekt ke Smetanově hudbě a jejímu zcela specifickému významu pro český národ," říká. „Toto dílo je silně zakořeněno v české historii a v české krajině, ale pocit sounáležitosti, vzpomínky a láska k vlasti, které z něj vyzařují, jsou něčím, co oslovuje lidi kdekoliv na světě. Hudebníci dokážou s těmito pocity hluboce souznít. Doufám, že naším příspěvkem bude provedení, které spojí toto emocionální zaujetí se srozumitelností, barevností a smyslem objevovat nové a nepoznané."

Má Vlast Bedřicha Smetany bude poprvé v historii Pražského jara provedena mimoevropským orchestrem. Své síly spojí v tomto díle **Soulský filharmonický orchestr** *a jeho šéfdirigent* **Jaap van Zweden**.
Foto: Seoul Philharmonic Orchestra

Proč přestat hrát něco, co miluji? Igor Levit v Praze představí svého oblíbeného Beethovena

Jiří Slabihoudek
autori@hn.cz

V roce 2012 podepsal exkluzivní nahrávací smlouvu s hudebním vydavatelstvím Sony Classical. Tehdy pětadvacetiletý charismatický mladík, jehož rodina emigrovala z Ruska do Německa, když mu bylo osm, se dostával do hledáčku fanoušků, médií i hudebních institucí postupně díky skvělým výsledkům v soutěžích a sebevědomým, zaníceným a zároveň vřelým vystupováním na pódiu i mimo něj.

O čtrnáct let později patří **Igor Levit** mezi nejžádanější klavíristy své generace a rozjíždí vlastní label s názvem No Silence. Vzniká v distribučním partnerství se Sony, Levit v něm má ale naprostou uměleckou a dramaturgickou svobodu. O založení své značky přemýšlel dlouhé roky, teď konečně přišel ten správný čas. Jedním ze zlomových momentů, které vedly k No Silence, byly tragické události ze 7. října 2023 v Izraeli.

Levit v sobě tehdy dlouho zpracovával náročné emoce. Výsledkem bylo rozhodnutí nikdy a za žádných okolností nezůstat zticha. Jeho příklon k židovským kořenům však zůstal v mnoha ohledech spíše osobní, introspektivní než politický.

První vlaštovkou směřující k založení nového labelu, který Levit popisuje spíše jako platformu pro podobně smýšlející umělce, se stal koncert s podtitulem „proti mlčení, proti antisemitismu“, kterým necelé dva měsíce po hrůzném teroristickém činu upozornil na přehlížení nárůstu nenávistných projevů vůči Židům většinovou německou společností.

Jedním ze tří alb, které u No Silence tento podzim vycházejí, je debut bývalého Levitova žáka, pětadvacetiletého rakouského klavíristy Lukase Sternatha. „Být mentorem je pro mě velmi důležité,“ říká profesor klavíru na hannoverské univerzitě. „Má to pro mě až spirituální rozměr. V judaismu je role učitele a někoho, kdo sdílí vědomosti, nesmírně důležitá. Proto je pro mě zásadní být oporou mladým hudebníkům.“

Konstanta Ludwig van Beethoven

Beethoven je dalším zásadním aspektem Levitova života. Na své ambiciózní debutové album u Sony nahrál pět jeho pozdních klavírních sonát. O šest let později, v roce 2019, vydal celý komplet čítající dvaatřicet kompozic. Když pak společenský život ochromila pandemie koronaviru, natočil o nich dvaatřicetidílný podcast pro německý rozhlas.

Při pohledu na jeho program v nadcházejících dvou koncertních sezonách je jasné, že s Beethovenem se rozloučit nechystá, spíš naopak. „Jestli mě někdy přestane bavit ho hrát? Netěším se na den, kdy to přijde. Ale spíš se to nestane,“ říká s klidem v hlase. „Díky Beethovenově hudbě o sobě můžu říct, že jsem šťastný klavírista. Dodává mi sílu, díky ní směřuji pořád někam dál. Proč bych měl přestat hrát něco, co nade všechno miluji?“

Kdyby ho někdo nutil vybrat si nejoblíbenější z Beethovenových sonát, byla by mezi nimi ta s pořadovým číslem 21 s přízviskem *Valdštejnská*, kterou zahraje na Pražském jaru. „Díla od Liszta, Brahmse nebo Schumanna by nemohla existovat, kdyby nevznikla *Valdštejnská sonáta*,“ tvrdí Levit. „Beethoven v ní přetvořil a přehodnotil význam hudby pro klavír, její interpretaci i virtuozitu. Je to divadelní, operní i vesmírná kompozice. Existuje jen pár uměleckých děl, u kterých si dokážete představit, že když je lidé slyšeli poprvé, bylo to jako nahlédnout do budoucnosti. Asi jako vidět a slyšet poprvé *Tristana a Isoldu*.“

Přemýšlivý interpret si během let vybudoval pověst umělce, který umí zaujmout dramaturgií a koncepčně sjednocenými alby. Na albu *Life* se různými odstíny truchlení – v dílech od Johanna Sebastiana Bacha až po Billa Evance – vyrovnává se smrtí přítele. *Encounter* z covidové doby zase medituje nad lidskou blízkostí a soudržností. A *Tristan* se ohlíží za přetrvávajícím kouzlem spalující a nebezpečné lásky, která v sobě zároveň chová zárodky zániku a smrti.

Na Levitových projektech je přitažlivá kombinace jeho absolutní soustředěnosti na současný svět s jeho problémy, trendy i způsoby komunikace a zároveň v něčem až staromilská záliba ve virtuózních klavírních úpravách skladeb, které byly původně určeny pro jiné nástroje.

Wagnera obyčejně klavíristé nehrají, protože autor *Prstenu Nibelungů* jako správný megaloman skládal především pro velký operní orchestr. Johann Sebastian Bach během svého života moderní klavír ani nepoznal, protože ho ještě nikdo nevyrobil. Všeteční klavíristé – skladatelé jako Franz Liszt či Ferruccio Busoni – se ale nehodlali ochudit o mnoho nádherných skladeb původně určených pro orchestr nebo pro jiný nástroj a vytvářeli jejich technicky náročné klavírní úpravy. Některé z nich se sice dostaly do živého a tradovaného repertoáru, většina se ale vytratila. Dokud je nevynesl na světlo Igor Levit a nedokázal pro ně nadchnout své fanoušky i další hudebníky. Jako kdyby přinesl světlo do lehce zaprášeného koutku hudebních dějin. Koneckonců jistě není náhoda, že náklonnost k transkripcím (jak se také takovým úpravám říká) i láska k Beethovenovi se protnuly v jednom z prvních tří projektů No Silence. Pianista v něm hraje Lisztovu úpravu Beethovenovy velkolepé *Symfonie č. 3*, známé pod názvem *Eroica*. Liszt upravil všech devět symfonií svého slavného kolegy a Levit se je plánuje všechny naučit. Od někoho, kdo je schopen před publikem šestnáct hodin v kuse 840krát opakovat surrealistickou skladbu *Vexations* od Erika Satieho, to ale není nic překvapivého. „Tyto Lisztovy úpravy jsou naprostým vrcholem toho, co může široký repertoár klavírních transkripcí nabídnout,“ tvrdí umělec. „Moc se nehrají, protože jsou fenomenálně obtížné. Ne přímo nehratelné, ale opravdu nesmírně náročné. To ale není podstatné. Když něco chcete, jdete si za tím.“

Igor Levit hraje Beethovena
Rudolfinum
20. května v klavírním triu
21. května s orchestrem
22. května sólo

Rezidenčním umělcem Pražského jara 2027 bude jeden z nejrespektovanějších umělců planety, **Igor Levit**. *Občan. Evropan. Klavírista.*
Foto: Peter Rigaud c.o. Shotview Artists

Eroicu na albu doplňuje *Óda na Napoleona* od Arnolda Schönberga, která s Beethovenovou symfonií vede pozoruhodný dialog o tématech zneužití moci. „V těchto skladbách se potkávají nejen dva úžasní umělečtí velikáni, ale především dvě lidské bytosti, které zvedají hlas proti tyranii, proti tomu, co vnímaly jako špatné a nebezpečné,“ zdůrazňuje klavírista.

Hrubé časy

Moc, zodpovědnost, možnost něco změnit. Levit se v médiích i na sociálních sítích nevyjadřuje pouze k rostoucímu antisemitismu (což v roce 2019 vyústilo až k výhrůžkám smrtí a jeho dočasnému soužití s ochrankou), ale také k rasismu, nacionalismu, nesnášenlivosti, klimatické krizi a dalším problémům dnešního světa. Vždy to činí s velkým zaujetím a schopností své přesvědčení jasně formulovat. I tak si nedělá iluze, že umění dokáže změnit svět. „Pokud si někdo myslí, že hudba udělá z fašistů menší fašisty, je prostě naivní,“ vyjádřil se pro časopis Gramophone.

Tím „někým“ je však občas sám Levit. Svými koncerty na Twitteru během pandemie stmelil statisíce lidí a pomohl jim tak překlenout těžké období. V roce 2020 se zase objevil i s pianinem mezi klimatickými aktivisty v lese, který ohrožovala dálnice, aby tam zahrál část skladby *Sjednocený lid nelze nikdy porazit* od Frederica Rzewského. Jde o variace na revoluční chilskou píseň Sergia Ortegy, napsanou na podporu socialistické vlády Salvadora Allendeho tři měsíce před Pinochetovým pučem.

S americkým skladatelem, který zemřel v roce 2021, pojilo Levita nekonvenční pouto. Klavírista ve stárnoucím muži, jenž holdoval radikálním levicovým idejím a všechny hudební nakladatele považoval v lepším případě za vyžírky, v horším za mafiány, našel mentora i přítele. Rzewski mladého, klasicky vyškoleného klavíristu uvedl do světa hudební avantgardy a autorů, jako jsou Christian Wolff, Alvin Curran nebo Morton Feldman, jehož *Palais de Mari* uvede Levit také v jednom z programů své pražskojarní rezidence.

Skladby tohoto typu se v Levitově koncertním kalendáři objevují jen zřídka. „Pro takovou hudbu potřebujete ten pravý okamžik i místo. Zastávám názor, že ne každé soudobé dílo by se mělo hrát v klasickém koncertním sále. Možná lépe funguje galerie, možná jiná denní doba. Když se mi ale taková zvláštní příležitost naskytne, rád si tento typ hudby zahraju,“ přemýšlí hudebník.

V rámci svého zkoumání odvážné atypické hudby využil také příležitosti objednat si klavírní koncert u amerického držitele Pulitzerovy ceny za hudbu Williama Bolcoma. Premiéra díla se uskutečnila v roce 2022 s Mahler Chamber Orchestra a dirigentkou Elim Chan. Když se Levit během příprav tehdy čtyřiaosmdesátiletého skladatele zeptal, co by mu ke vznikající skladbě řekl, odvětil: „Je to jemná skladba pro ne příliš jemné časy.“

I samotné povolání koncertního klavíristy se může v realitě současného hrubého světa jevit jako cosi nepatřičně delikátního a ušlechtilého. Igor Levit je však umělcem, který dokáže pozvednout hlas a inspirovat hledáním nových cest, jak smysluplně propojit historickou hudbu se složitou, přesto potenciálně krásnou a intenzivní přítomností.

„Díky Beethovenově hudbě o sobě můžu říct, že jsem šťastný klavírista," říká **Igor Levit**. *Není divu, že středobodem jeho rezidence budou skladby Ludwiga van Beethovena.*
Foto: Petra Hajská

Nokturno Igora Levita
Brahms & Feldman
Rudolfinum
21. května

Komorní večer s krejčím Kakadu

Ich bin der Schneider Kakadu, v překladu Jsem krejčí Kakadu, patří mezi méně známé Beethovenovy opusy. Na koncertě 20. května si tuto skladbu pro klavírní trio poprvé společně zahrají Igor Levit s houslistou Renaudem Capuçonem a violoncellistkou Julií Hagen. „Úvod slibuje zdánlivě velkolepé dílo na úrovni *Missy solemnis*," žertuje Levit. „Je tragický, velkolepý, dramatický. A pak následuje jedna z nejvtipnějších, nejzábavnějších a nejlegračnějších skladeb, jaké si jen dokážete představit. Celkově jde o fantastické, výjimečně podivné Beethovenovo dílo."

Z Beethovenovy tvorby dále zazní *Klavírní trio D dur* s přízviskem Duch a program zakončí první klavírní trio Johannese Brahmse, skladatele, jemuž hudební kritik Eduard Hanslick poskytl tak trochu medvědí službu, když jeho první symfonii označil za Beethovenovu *Desátou*. „Nevíte, jaké to je, když za sebou neustále slyšíte Beethovenovy kroky," nechal se jednou slyšet Brahms.

S Capuçonem a Hagen nehraje Levit poprvé a nešetří pro ně slovy chvály. „Julia je jednou z mých nejbližších přítelkyň i spoluhráček v komorní hře. Potkal jsem ji před mnoha lety, právě když se chystala zahájit kariéru. Představili mi ji uprostřed jedné maličké, skromné akce. Vůbec jsem nevěděl, z jaké rodiny pochází," poukazuje umělec na to, že otec rakouské violoncellistky tvoří společně s jejím strýcem a tetou jádro slavného Hagen Quartet. „Poslechl jsem si tehdy její nahrávku a došlo mi, že mám tu čest s opravdu neuvěřitelně nadanou mladou violoncellistkou. Kdyby to jen trochu šlo, chtěl bych s ní hrát daleko častěji."

Stejné přání se týká i Renauda Capuçona. „Potkali jsme se náhodou, když jsem na koncertě v Salcburku zaskočil za Marthu Argerich." Se záskoky je to leckdy složité, v tomto případě ale nastalo mezi hudebníky okamžité porozumění. „Už na první zkoušce jsme měli pocit, že spolu hrajeme roky," komentuje Levit. „Renaud má v sobě obrovskou grácii a osobní šarm. Velmi si vážím toho, když spolu můžeme trávit čas."

Tóny heroické i dramatické

Co by to bylo za rezidenci bez orchestrálního koncertu? Pro ten s Českou filharmonií a Ádámem Fischerem si Levit vybral dramatický Beethovenův *Koncert pro klavír a orchestr č. 3*, který doplní předehra *Egmont*, vyprávějící o osudech flanderského státníka a bojovníka za nezávislost. Obdiv k hrdinům inspiroval také Josepha Haydna při práci na *Mši d moll*. Původně *Missa in angustiis* (Mše v časech úzkosti) se nakonec proslavila pod názvem *Nelsonmesse*. Jméno Horatia Nelsona přidal Haydn spontánně poté, co admirál rozdrtil v roce 1798 Napoleonovo loďstvo v námořní bitvě u Abúkíru.

Koncert s Českou filharmonií a Silentum! ensemble bude speciální nejen díky zajímavé dramaturgii, ale i z důvodu, který se týká maďarského dirigenta Ádáma Fischera, staršího sourozence Ivána Fischera. Na rozdíl od bratra ještě nikdy v Čechách nevystupoval, 21. května jej tak čeká trojitý debut: poprvé v České republice, poprvé s Českou filharmonií a poprvé na Pražském jaru.

Seizmické klavírní posuny

Co spojuje Beethovenovy klavírní sonáty s číslem 1, 17, 21 a 25, které Igor Levit představí 22. května ve Dvořákově síni Rudolfina, na posledním koncertu své pražskojarní rezidence? Revoluční nastavení mysli. Beethoven je prokázal hned v první sonátě f moll, přezdívané *Malá Appassionata*. „Nejenže komponuje úplně první skladbu takového typu, ale zároveň tímto jedinečným dílem zcela mění pravidla žánru. Na scénu vstupuje mladý muž, který napsal sonátu s emocionálním nábojem, charismatem a sebevědomím, které nemají obdoby. Nikdo před ním klavírní sonátu takového rozsahu nevytvořil. Hned v prvním díle je znatelný jeho způsob uvažování, který mění svět," komentuje vášnivě toto dílo Levit. Když pak v závěru svého recitálu doputuje až k *Valdštejnské sonátě*, „seizmickému posunu", jak ji obrazotvorně popisuje, jasně si uvědomuje, že Beethoven „neskládal hudbu pro svoji dobu, ale pro budoucnost".

Symetrie z Babylonu

Poté co Frederic Rzewski seznámil Levita s tvorbou Mortona Feldmana, stal se tento autor pomalých, tichem protkaných kompozic klavíristovým společníkem během pandemických dní a večerů. Hrál si jeho skladby tehdy sám pro sebe, bez publika. „Feldmanova hudba je plná ladnosti, krásy a hloubky. A je neuvěřitelně obohacující," zamýšlí se nad ní Levit. „Na veřejnosti ji hraji ovšem jen velmi zřídka. Ale když už se tak stane, pokaždé cítím nevyslovitelné štěstí a satisfakci."

Jeden z takových vzácných večerů se naskytne 21. května v půl jedenácté večer v Sukově síni Rudolfina. Levit představí publiku „velmi smutnou a velmi krásnou" Feldmanovu skladbu *Palais de Mari*, která vznikla roku 1986 a našla inspiraci v nedokonalých symetriích zříceniny starověkého babylonského paláce v Mari. Feldman se o své pozdní tvorbě vyjádřil těmito slovy: „Jednou z nejzajímavějších vlastností krásného starého koberce barveného přírodními rostlinnými barvivy je takzvaný abraš. Vzniká tím, že se vlna barví po částech – ve velkém množství to není možné. Barva je tedy stále táž, a přece pokaždé trochu jiná. Má v sobě cosi jako mikrotonální odstín. A právě tyto nepatrné barevné přechody dávají koberci onen nádherný, jemný třpyt."

Jedinečně barevný kaleidoskop hudebního vesmíru Mortona Feldmana doplní Levit *Šesti klavírními skladbami op. 118* od Johannese Brahmse. I zde se jedná o pozdní dílo autora, introspektivní, s mnoha pouze naznačenými emocemi. V šerosvitu rudolfinského pozdně večerního nokturna však jde o žádoucí atributy.

Inzerce

Pomozte nám rozeznít novou etapu Pražského jara

Dozvědět se více

Filantropický klub Pražského jara

Festival, který od roku 1946 symbolizuje svobodu umění a kulturní otevřenost, vstupuje do nové kapitoly a vy můžete být její součástí. Aby mohl růst, inovovat a oslovovat nové generace posluchačů, potřebuje vedle vize a odvahy také silné společenství lidí, kteří věří v jeho smysl a aktivně ho podporují. I hudba potřebuje hrdiny.

Benefity filantropického klubu

- Vstupenky mezi prvními
- Exkluzivní zážitky, společenské akce, pohled do zákulisí festivalu
- Cesty za kulturou a osobní setkání s výjimečnými osobnostmi a umělci
- Podpora, která má smysl, přispějete na rozvoj nezávislé kulturní instituce

Martina Heroldová
autori@hn.cz

Smyčec jako Árašův luk: Anne-Sophie Mutter přiveze na Pražské jaro novinku

Anne-Sophie Mutter *se vrací na Pražské jaro s novinkou Arch of Light íránské skladatelky Golfam Khayam. Partnery jí budou violistka Muriel Razavi a violoncellista Kian Soltani.*
Foto: Andreas Ortner

Dvě silné a inspirativní ženy na jednom pódiu. Jedna jako autorka, jejíž hudba se bude hrát, druhá jako interpretka a zároveň objednavatelka skladby. I tak by se dal shrnout koncert, který se odehraje 26. května ve Smetanově síni Obecního domu. Houslová virtuoska **Anne-Sophie Mutter** se po sedmnácti letech vrátí na Pražské jaro s novinkou *Arch of Light*, trojkoncertem pro housle, violu, violoncello a orchestr íránské skladatelky Golfam Khayam. Česká premiéra zazní na festivalu s Dánským národním symfonickým orchestrem pod taktovkou Fabia Luisiho.

Když v roce 1976 vystoupila dvanáctiletá dívka z Bádenska-Württemberska na Lucernském festivalu v Meggenu a o rok později s Herbertem von Karajanem na Svatodušním festivalu v Salcburku, mluvilo se o ní jako o zázračném dítěti. Nyní, v sezoně 2026/2027, slaví Anne-Sophie Mutter padesát let na pódiu a nikdo nepochybuje, že patří k nejvýraznějším houslistkám posledního půlstoletí. Přívlastek Královna houslí, který její kariéru provází, ale nevystihuje to podstatné. Mutter není jen interpretkou mistrovských děl minulosti, ale také jednou z nejvlivnějších mecenášek hudby, která teprve vzniká.

Anne-Sophie se narodila v roce 1963 v německém Rheinfeldenu a už od pěti let si přála hrát na housle. První soutěž vyhrála po pouhém půl roce studia. Byla osvobozena od povinné školní docházky, vzdělávala se soukromě a dostávala intenzivní hodiny hry na housle a na klavír.

Právě zmíněné vystoupení v Salcburku, kde v roce 1977 jako třináctiletá pod taktovkou Herberta von Karajana předvedla Mozartův *Houslový koncert č. 3,* předznamenalo její budoucí úspěch. „Hrála zcela okouzlujícím způsobem, a především vůbec nehrála jako dítě. Její technika je zcela vyzrálá," hodnotila tehdy její projev kritika, která ji označila za senzaci dne.

Po pražském koncertě pivo a fotbal

Více než desetiletá spolupráce s Karajanem jí dala disciplínu, smysl pro velký zvukový oblouk a interpretační rozhled v hudbě 18. a 19. století. Již v osmdesátých letech ale začala soustavně oslovovat soudobé autory a přijala roli aktivní iniciátorky a objednavatelky nové hudby – doposud uvedla ve světové premiéře 34 děl. Psali pro ni Witold Lutosławski, Henri Dutilleux, Krzysztof Penderecki či John Williams. Stala se tak zároveň spolutvůrkyní dějin houslového repertoáru než čistě jen špičkovou interpretkou.

Na kontě má čtyři ceny Grammy a mnoho dalších ocenění. Stejně důležitá je pro ni ale péče o další hudební generaci. V roce 1997 založila nadaci, která podporuje mladé umělce z celého světa, a od roku 2011 koncertuje se svými aktuálními či bývalými stipendisty také v souboru Mutter's Virtuosi.

DR Symfoniorkestret
Anne-Sophie Mutter, Muriel Razavi, Kian Soltani, Fabio Luisi
Obecní dům
26. května

Cesty Pražského jara a Anne-Sophie Mutter se protnuly před neuvěřitelnými pětačtyřiceti lety. Poprvé na festivalu vystoupila 19. května 1981 se Symfonickým orchestrem hlavního města Prahy FOK a dirigentem Michelem Tabachnikem; sedmnáctiletá sólistka tehdy hrála Mozartův *Houslový koncert č. 5*. V roce 1997 přijela s Londýnským symfonickým orchestrem a sirem Colinem Davisem, kdy Smetanova síň slyšela v jejím podání Beethovenův *Houslový koncert*.

V roce 2009 se vrátila s Drážďanskou filharmonií a Kurtem Masurem, na programu byl Mendelssohnův koncert e moll, o rok později přivezla Brahmsův koncert s Pittsburským symfonickým orchestrem a Manfredem Honeckem. Vyprodaný sál ji odměnil obrovským aplausem, historka z onoho večera se vypráví dodnes. Po svém vystoupení totiž Mutter kvapem zamířila do tiskového střediska, vyžádala si televizi a sledovala finále Ligy mistrů, kde její Bayern Mnichov prohrával s Interem Milán. Při pohledu na skóre si prý povzdechla „Ach, to snad ne!" a objednala si pivo.

Mýtus o perském lukostřelci

Golfam Khayam se narodila v roce 1983 v Teheránu do umělecké rodiny. Dlouho se věnovala výzkumu toho, jak přenést techniky tradičních perských lidových nástrojů a zpěvu do současné hudby, aby v hudebním dědictví Persie a Blízkého východu nakonec našla základní stavební materiál pro svou tvorbu.

V roce 2022 získala skladatelské stipendium Centra Arva Pärta a ve Švýcarsku stipendium HES-SO na projekt New Vocabulary, který zkoumá kompoziční strategie na pomezí perské a západní soudobé hudby. Světovou pozornost vzbudila v roce 2023 skladbou *I am not a tale to be told* zkomponovanou pro Barbaru Hannigan. Nové objednávky přišly také od Islandského symfonického orchestru, Orchestre Philharmonique de Radio France, souborů ICE či Klangwerkstatt Berlin, z festivalu v Aix-en-Provence nebo Benátského bienále. S domovem ale zůstává spjatá: působí jako docentka na Univerzitě umění v Teheránu.

Její trojkoncert *Arch of Light*, který zazní na Pražském jaru, vzniká přímo na objednávku Anne-Sophie Mutter. Světová premiéra proběhne 2. dubna 2027 v Dallasu, v květnu pak dílo poputuje do Evropy – do Kodaně a dalších měst včetně Prahy. Inspirací mu byl starý perský mýtus o lukostřelci Árašovi, jehož oběť ukončila dlouholetou válku. Když boj mezi Íránem a Túránem trval příliš dlouho, že už si nikdo nepamatoval, jak vlastně začal, dohodly se obě již značně vyčerpané válčící strany na smíru. Zbývalo vyřešit, kudy povede hranice. Uzavřely tedy dohodu, že nejlepší íránský lučištník vystřelí jediný šíp a kam dopadne, tam se postaví hraniční kámen. Za úsvitu napjal lučištník Áraš tětivu a vložil do ni celou svou životní sílu. Když vystřelil, klesl mrtev, šíp však letěl, nesený božským větrem celé dopoledne, a dopadl až na břeh řeky Oxus, v srdci Střední Asie.

Skladatelka upozorňuje v souvislosti s názvem díla i na básnickou shodu jména Áraš se slovem arch – oblouk, který zároveň připomíná smyčec. Housle ztělesňují v koncertu právě onen oblouk světla, nositele naděje. Viola hraje roli hrdiny a violoncello je vypravěčem.

První věta je cestou úsilí a vytrvalosti: hudba opakovaně stoupá ke světlu, ale pokaždé znovu padá. Druhá věta je nářek utkaný z žalu, vzpomínek, lásky i naděje; chorální melodie ústí v samostatné monology sólistů, a zatímco orchestr klesá do ticha, housle dál stoupají vzhůru. Třetí věta, vystavěná podle virtuózní perské formy čahármezráb, jež tradičně uzavírá klasické perské vystoupení, je vypuštěním šípu a střetem tmy se světlem. Tři smyčce se nakonec spojí v jediný oblouk světla.

Dílo se podle Khayam neoddělitelně propojilo s tím, co v době jeho vzniku sama prožívala. V červnu 2025 zažila podruhé v životě válku, a když koncert dokončovala, vypukl další konflikt. Legenda o Árašovi jí přestala připadat jako vzdálený mýtus a stala se pro ni zrcadlem přítomnosti. „V mé představivosti se smyčec Anne-Sophie stal Árašovým lukem," říká. „Více než kdy jindy věřím v sílu hudby vytvářet skutečný dialog mezi kulturami, národy i jednotlivci," dodává skladatelka. Celé dílo tak věnovala „těm, jejichž hlasy byly umlčeny, a těm, kdo dál usilují o svobodu a mír".

Mistryně a její stipendisté

Trojkoncert není pro Mutter neznámým terénem a výběr spoluhráčů koresponduje s jejím celoživotním posláním. Americko-íránská violistka Muriel Razavi je stipendistkou její nadace, rakousko-íránský violoncellista Kian Soltani je rovněž jejím absolventem a dnes patří k nejvyhledávanějším cellistům své generace. Pro oba mladé hráče bude koncert debutem na Pražském jaru.

Za dirigentský pult se postaví Fabio Luisi, šéfdirigent Dánského národního symfonického orchestru a hudební ředitel Dallaského symfonického orchestru, který dílo objednal společně s Mutter. Janovský rodák a bývalý hlavní dirigent Metropolitní opery spojuje operní cit pro dramatický tah s precizností symfonika.

Úvod koncertu bude patřit Carlu Nielsenovi a předehře *Hélios*, hudebnímu obrazu slunce, které vychází a večer opět zapadá nad Egejským mořem. Po již zmiňované české premiéře *Arch of Light*, kterou napsala Golfam Khayam, rozezní sál Smetanovy síně Čajkovského *Šestá symfonie „Patetická"*, která ovšem, jak by se mohlo zdát podle názvu, nekončí triumfem, ale do ticha. Dramaturgie večera tak postupuje od úsvitu k soumraku, s obloukem světla uprostřed.

Sabine Devieilhe a Mathieu Pordoy debutují v Praze s písněmi ženských autorek

Vojtěch Babka
autori@hn.cz

Nikdy by mě nenapadlo, že takovou hudbu dokáže napsat žena!“ nechal se v roce 1901 slyšet skladatel Camille Saint-Saëns na adresu skladatelky Mélanie Bonis. Myslel to zcela jistě upřímně, jeho citát však zároveň velice dobře vystihuje pohled na ženy skladatelky, který přetrval hluboko do 20. století. Doba se naštěstí změnila a svět se začal postupně zajímat o jedinečná díla, která nám tyto „průkopnice“ zanechaly, o jejich tajné hudební deníky plné jinak nevyslovených tužeb, přání a snů. Neboť jak řekla Clara Schumann: „Ženy ve svých skladbách vždy zrazují samy sebe.“

Ačkoli svůj talent uplatnily i ve velkých formách, jako jsou opera, balet či symfonie, a většinou to byly též bravurní pianistky, hlavní doménou žen skladatelek se stal intimní svět písní a žánrových skladeb pro klavír. Jen namátkou: Fanny Mendelssohn psala pro zpěv a klavír od dětství až do okamžiku své nenadálé smrti v jedenačtyřiceti letech.

Počty písní a klavírních děl o generaci mladší Cécile Chaminade, jež ve své době proslula na starém kontinentu i za oceánem jako klavírní virtuoska, jdou do stovek. Neobyčejně všestrannou a multižánrovou autorkou byla Debussyho spolužačka z pařížské konzervatoře, pozdní romantička Mélanie Bonis, a podobně bohaté portfolio má také Amy Beach, jedna z prvních úspěšných komponistek zpoza „velké louže“, která ovšem zdroje pro americkou hudbu neviděla – jako Antonín Dvořák – v černošských písních, ale v pramenech zděděných po předcích z Evropy.

Francouzská skladatelka a dirigentka Marguerite Canal byla první ženou, která se ve své zemi v roce 1917 chopila dirigentské taktovky. A nesmíme zapomenout ani na Almu Mahler, o jejímž turbulentním vztahu se slavným skladatelem – i jinými muži – bylo řečeno mnohé, ale její vlastní tvorbě stále nemálo dlužíme. Pro Francouze je pak strhující kapitolou Yvonne Loriod, femme fatale hudby 20. století, žačka a později partnerka i životní múza Oliviera Messiaena, pro niž žádná jeho sebekrkolomnější partitura nebyla dost obtížná.

Díky recitálu sopranistky **Sabine Devieilhe** a klavíristy **Mathieu Pordoye** možná řada z nás uslyší díla těchto skladatelek poprvé. Coby slovníkové heslo je snad znají ti, kdož se školili v hudebních dějinách. Sabine Devieilhe nám k tomu řekla: „I ve Francii stále tvoří díla ženských autorek méně než deset procent koncertní nabídky. Avšak nesaháme k nim jen proto, že jde o dámy! Při výběru na ně nahlížíme s týmiž nároky jako na každou jinou hudbu, a to z pohledu kvality a interpretace, bez jakýchkoli genderových měřítek. Když jsme o hodnotě díla přesvědčeni, baví nás na něm jak pracovat, tak ho posléze sdílet. Cécile Chaminade, Marguerite Canal, Alma Mahler a Clara Schumann měly zkrátka jen smůlu, že se z historického hlediska ocitly ve stínu určitého patriarchálního výběru těch mistrů, které známe – Brahmse, Schumanna, Mahlera. A přesvědčovat někoho? Ta hudba dokáže přesvědčit sama o sobě, protože je krásná.“

Sabine Devieilhe *a* **Mathieu Pordoy** *mají za sebou společný debut v newyorské Carnegie Hall nebo londýnské Wigmore Hall. Na Pražském jaru poprvé vystoupí v České republice.*
Foto: Edouard Brane

Ženy v hudbě
Sabine Devieilhe – soprán
Mathieu Pordoy – klavír
Rudolfinum
27. května

Co se učit od mladých

Sabine Devieilhe, trojnásobná držitelka ceny Victoire de la musique classique v kategorii „Zpěvačka roku“, je dnes vedle vyhledávané pěvkyně také respektovaným pěveckým koučem a pravidelně vede mistrovské kurzy doma i za hranicemi Francie, třeba právě s fokusem na písňovou literaturu. Ohledně zájmu svých studentů o neznámé autory má důvod být optimistkou: „Těší mne, že nová umělecká generace ještě na konzervatořích přijímá téma žen skladatelek za své. Nechává se jím oslovit do té míry, že jejich hudbu zpívá u zkoušek i na studentských koncertech. A já se od nich učím vnímat muziku coby integrální prvek společnosti, součást celku, nikoliv jen jako vytříbený drahokam pro milovníky umění. Můžeme-li od těch mladších něco převzít, pak je to obrana hodnot vždy a všude. Na pódiu nebo třeba ve slovním komentáři k programu. Proč bychom se nemohli my, zběhlejší a zralejší čtyřicátníci, za díla skladatelek bít jako oni?“

Krása tkví v odlišnostech

Pro Pražské jaro 2027 chystají hosté z Francie unikátní výběr německé a francouzské vokální a klavírní hudby, byť by se mohlo zdát, že nenajdeme dva světy sobě vzdálenější. Jak říkají, má to důvody praktické i teoretické. Za posledních pár let je koncertní cesty zavedly hlavně do francouzsky a německy mluvících zemí, i tam, kde se francouzský a německý jazyk pěstuje. Ale odhalují i fascinující skryté vazby, které obě hudební kultury staví bok po boku:

„Německá i francouzská píseň zdůrazňují význam každého slova. Klavír je tu rovnocenným spoluhráčem pěvce, nejen pouhým doprovodem. Pianista je svébytnou postavou a v hudebním příběhu má nezastupitelnou roli. A pak je krásné, jak se německá a francouzská hudba právě na základě odlišností doplňují! Němčina je bohatá na souhlásky, její gramatická konstrukce se slovesy na konci fráze vytváří vlastní rytmus, který evidentně ovlivnil celou jednu sféru duchovní hudby i písní. Právě to se stalo základem prokomponované formy, jež se pak promítla i do rozvoje francouzštiny v písních našich autorů. Ve Francii také pracujeme od samých počátků s půltóny v melodii i harmonickém plánu, které jsou možná ostřejší a pikantnější než uhlazenější výraz německý. Ale dialog mezi francouzskou a německou hudbou existoval vlastně vždy. Richard Wagner toužil dobýt Paříž a první díla Hectora Berlioze měla premiéru v Baden-Badenu. Debussy byl velkým obdivovatelem Wagnera. Navazovat francouzsko-německé hudební vztahy je prostě vzrušující!“

Ženy nejsou jen múzy

Sabine Devieilhe a Mathieu Pordoy už takových programů sestavili a prezentovali řadu. Na Pražském jaru s nimi během jediného večera projdeme několik staletí a hudebních stylů, od Hildegardy z Bingenu až po Yvonne Loriod. Od středověké průzračnosti přes salonní nálady, hravou koloraturu, melancholii „à la fin de siècle“ až třeba k instrumentálnímu zpěvu beze slov. Jak na takovou hudební kolekci reaguje publikum? Sabine i Mathieu zdůrazňují: „Extrémně dobře! Nabídněte kvalitní tvorbu se silnou výpovědí a hudba přestane být otázkou pohlaví. Když už sedíte na svém místě v tlumeně osvětleném sále a posloucháte, nikoho ani nenapadne přemýšlet, jestli to či ono napsala žena nebo muž. A jestli je obecenstvo občas konzervativní? Je, ale ne úmyslně. Není dogmatické, snad je to jen zvyk nebo nedostatek zvědavosti.“

Oba interpreti také často zdůrazňují, že stejně důležité jako hudba je i soukromí autorů a autorek, zasazení dané skladby do konkrétní životní etapy. Silné ženské příběhy za hudbou slavných mužů známe dobře, byť by se mohlo zdát, že jsou poněkud deklasovány do role pouhých inspirátorek. Kdo kdy neslyšel o Beethovenově Nesmrtelné milence? O Janáčkově múze Kamile Stösslové, o Dvořákově nenaplněné lásce k Josefíně Čermákové, která dozajista udávala směr celé jeho tvorbě? I Sabine zdůrazňuje, jak jsou pro ni provázání a inspirace napříč hudbou, ač někdy zahalené romantickým závojem, důležité: „Dialog mezi skladatelkami a ‚jejich‘ skladateli a mezi skladateli a jejich múzami vedu ve svých programech záměrně. Vždy si představuji vnitřní propojení překračující věky. Například Claru Schumann považuji za přirozenou následnici Johanna Sebastiana Bacha. A rodinné či milostné vazby jsou pro mě zdrojem velkých emocí a citovosti, kterou chci v repertoáru zrcadlit.“

Sabine a Mathieu přijedou na Pražské jaro 27. května 2027 a bude to jejich český debut. Přesto dobře vědí, kam svou hudbu vezou: „Praha a klasická hudba – to je nesporné a staletími utužené spojení. Už se nemůžeme dočkat, až se s naším unikátním programem představíme na tak významné akci, jakou je Pražské jaro!“

Před třemi staletími si v Lipsku nedávali bacha na kávu, ale Bacha ke kávě. A věděli proč!

Jan Sebastian Tomsa
autori@hn.cz

Zašli jste si někdy na koncert do kavárny? Možná ano. Některé podniky pořádají hudební večery pravidelně a dramaturgii věnují stejnou péči jako nabídce kávy. Spojení kavárenského života s veřejným koncertováním má přitom zajímavou historii. Už před 300 lety se v Lipsku staly kavárny místem, kde se nad lahodnými šálky setkávali hudebníci s posluchači. Jakou roli v této tradici sehráli Johann Sebastian Bach a Georg Philipp Telemann? To připomene soubor Collegium Marianum na Pražském jaru. Ale pojďme se podívat, jak to celé začalo…

Dnes si jen těžko představíme dobu, kdy byla káva exotickou novinkou, drahou výsadou bohatých či dokonce hořkým satanovým vynálezem. Pití kávy posvětil až papež Klement VIII. – údajně poté, co mu zachutnala. Mimochodem, zatímco katolíci vzali kávu na milost, například mormoni její konzumaci striktně zakazují dodnes. Pro většinu z nás je ale káva ranní rutinou, drobným každodenním rituálem nebo záminkou k setkávání. Kavárenská kultura, pestrá nabídka kávových nápojů i rozmanité způsoby jejich přípravy jsou dnes přirozenou součástí našich životů.

To vše nicméně během staletí prošlo zajímavým vývojem. Káva se do Evropy dostávala z Blízkého východu v průběhu 17. století a zároveň s ní se šířila i kultura *škol mudrců* neboli kaváren, které měly v té době v arabských zemích již dlouholetou tradici. Stejně jako dnes ani před více než 300 lety to nebyla pouze místa, kde se člověk občerstvil, ale prostor pro setkávání, rozhovory, výměnu informací, nejrůznější formy zábavy i skvělé podnikatelské nápady. Věděli jste například, že dnešní světově proslulá pojišťovací a zajišťovací burza Lloyd's of London má své kořeny v kavárně Edwarda Lloyda, kde se koncem 17. století scházeli obchodníci, rejdaři a námořní kapitáni? A nejen oni, tato místa si záhy oblíbili spisovatelé, obchodníci, politici… a také hudebníci, pro které se v nich otevřela možnost koncertovat a uvádět zábavnější repertoár než na kostelních kůrech. Výjimkou nebylo ani saské Lipsko, kde tento trend odstartoval na začátku 18. století a valnou měrou k němu přispěli Georg Philipp Telemann a Johann Sebastian Bach.

Kantáta o kávě
Collegium Marianum
Jana Semerádová – traverso
Hana Blažíková, Ondřej Holub, Roman Hoza – zpěv
Rudolfinum
23. května

Kavárna u Zimmermanna

Jedním z vizionářů, které napadlo spojit kavárenskou kulturu s koncerty, byl lipský podnikatel Gottfried Zimmermann. Podle dochovaných pramenů se u Zimmermanna za koncerty neplatilo vstupné – podnik byl finančně kompenzován posluchači, kteří konzumovali kávu, tehdy poměrně drahou. A ačkoliv byl v té době svět kaváren vyhrazen mužům, na koncerty měly přístup i ženy, a to dokonce bez doprovodu. Páteční večery v Zimmermannsches Kaffeehaus tak představovaly jednu z mála příležitostí, kdy se intelektuální prostředí otevíralo prostřednictvím hudby také ženskému publiku. Zimmermann navíc hudebníky nepodporoval jen tím, že jim dával po čtyři dlouhé dekády příležitost pravidelně koncertovat, ale pořizoval pro ně také větší nástroje – cembala, violoncella, fagoty či violony, které si jednotliví hráči buďto nemohli finančně dovolit, nebo nebylo možné je tak lehce přenést.

Telemann, který v Lipsku studoval práva, sestavil ze studentů zdejší univerzity kolem roku 1702 soubor Collegium Musicum, který začal záhy spolupracovat právě s Zimmermannem. A i když Telemann Lipsko v roce 1705 opustil, tradice veřejného měšťanského muzicírování, kterou zde de facto založil, se v Lipsku dále rozvíjela a zapouštěla kořeny.

Bachovi, který se přestěhoval do Lipska v roce 1723 a nastoupil na místo kantora u kostela svatého Tomáše, tato hudebně-kavárenská kultura zjevně konvenovala natolik, že nejenže posléze v koncertech pokračoval, ale premiéroval na nich řadu svých skladeb. Hudebníky z Collegia využíval i tam, kde jeho soubor v Thomaskirche počet nestačil. Káva se nakonec stala také tématem jedné z jeho nejslavnějších kantát – *Schweigt stille, plaudert nicht*, známé jako *Kantáta o kávě*, která zazní na Pražském jaru. Toto dílo není jen kuriozitou o oblíbeném nápoji, ale i malou komickou scénou o konfliktu mezi otcem a dcerou: zatímco Schlendrian se dceru snaží přesvědčit, aby s pitím kávy přestala, ona se oblíbeného nápoje nechce zříct. Kantáta tak s nadsázkou zachycuje generační konflikt, střet starých společenských konvencí s novým životním stylem a mladou ženou, která si navzdory otcovu naléhání hájí svou volbu. Káva se tu stává ústředním symbolem.

Jednou z pěveckých hvězd projektu Kantáta o kávě je česká sopranistka **Hana Blažíková**. *Její hlas nás přenese do proslulé Zimmermannovy kavárny počátku 18. století.*
Foto: Petra Hajská

Bach v Zimmermannově kavárně uváděl mimo jiné své orchestrální suity, houslové a cembalové koncerty i světské kantáty a vedle vlastní tvorby dirigoval také hudbu dalších současných skladatelů, včetně svého přítele Telemanna. Ti dva se pravděpodobně seznámili v Eisenachu, Bachově rodném městě, kam Telemann zamířil po odchodu z Lipska. Spřátelili se a Telemann se dokonce stal kmotrem Bachova syna – Carla Philippa Emanuela. V roce 1712 odešel nejprve do Frankfurtu a poté do Hamburku, kde byl jmenován kantorem na slavné Johanneum Lateinschule, ředitelem pěti hlavních kůrů a k tomu ještě ředitelem opery.

Bach versus Telemann

Je to svým způsobem paradox, že se dnes Bachovi připisuje sláva, které se v 18. století po celé Evropě těšil především Georg Philipp Telemann. Nicméně Jana Semerádová, vedoucí Collegia Mariana, upozorňuje, že bychom neměli Bacha a Telemanna stavět do role vítěze a poraženého. „Oba skladatelé se znali, vzájemně se uznávali a dokonale ovládali hudební jazyk své doby. Ač byly jejich cesty v mnohém podobné, jejich hudba vycházela z odlišných světů. Bachova vize byla metafyzická, Telemannova spíše humanistická: chtěl svou hudbou především potěšit a okouzlit, aniž by působil vulgárně či afektovaně. Ani Bacha však nelze jednoduše označit za duchovního skladatele, neboť dokázal psát velmi soudobou hudbu, pokud to bylo žádoucí, anebo chtěl využít její jazyk v parodii.“ To ilustruje i jeho působení v Café Zimmermann, které nebylo jen jakousi odlehčenou odbočkou od duchovní tvorby, ale součástí živého hudebního provozu města.

Dnešní kavárenský život má s tím lipským mnohé společného. Zastavíme se, pohovoříme s přáteli nebo si otevřeme novou knihu. Na živou hudbu však narazíme spíše výjimečně; většinou naše rozhovory tiše podkresluje hudba z reproduktorů. V Lipsku 18. století tomu bylo naopak. Káva přilákala publikum – a Bach či Telemann se postarali o to, aby bylo co poslouchat. Collegium Marianum na Pražském jaru připomene lipskou tradici, kdy studenti, filozofové či příslušníci osvícené měšťanské společnosti přicházeli do kaváren i za krásnou živou hudbou.

Za finanční podpory
Ministerstvo kultury
Za finanční podpory
Praha Prague
Generální partner festivalu
SKUPINA ČEZ
Partner festivalu
innogy Powered by MVM
Partner festivalu
FNC TECHNOLOGY CO., LTD.
Partner koncertů
Allianz
Partner koncertů
ABB
Partner soutěže
NADACE ČEZ
Generální mediální partner
Česká televize
Hlavní mediální partner
Český rozhlas
Mediální partner
Hospodářské noviny
Mecenáš festivalu
Filantropický klub Pražského jara
Oficiální automobil
Oficiální hotel
Hilton Prague Atrium
Pražské jaro 2027
festival.cz